

De economie van Zeeland draait op landbouw, aquacultuur en havenactiviteiten. Buitenlandse concurrentie en klimaatverandering nopen tot een omslag van kwantiteit naar kwaliteit. Met innovatieve projecten als Blueport Zeeland, Biopark Terneuzen en nucleaire technologie werken de Zeeuwen aan een duurzame economische ontwikkeling.

Zeelands groen-blauwe economie kiest duurzame weg

Landbouw en water vormen al eeuwen de ruggengraat van de Zeeuwse economie. Sinds jaar en dag worden in Zeeland aardappelen, bieten en uien geteeld en getransporteerd. Zeeuwse mosselen en oesters zijn internationale begrippen in de aquacultuur. Zeeuwen zijn continu aan het innoveren. Veelal uit bittere noodzaak, maar dat toont juist de Zeeuwse veerkracht.

Kracht

De groen-blauwe economie van Zeeland met zijn landbouw en aquacultuur heeft de provincie gemaakt tot wat zij nu is. Anno 2011 wordt

70% van de beschikbare grond in Zeeland aangewend voor agrarische activiteiten, en de sector is nog steeds boegbeeld van de Zeeuwse economie. In het kielzog van de landbouw en aquacultuur heeft ook het Zeeuwse havenbedrijf zich kunnen doorontwikkelen. De havens van Vlissingen en Terneuzen staan samen qua overslagcapaciteit derde op de nationale ranglijst met een continue aan- en afvoer van olie-, landbouw- en chemieproducten. Belangrijke pluspunten zijn vooral de gunstige ligging ten opzichte van het achterland in de Rijn-Schelde Delta en de beschikbaarheid van diep vaarwater.

Terwijl in de 16de eeuw voornamelijk werd gevestigd op haring staan tegenwoordig de Zeeuwse mossel en oester internationaal op de (menu)kaart. Op grote schaal worden vis, schaal- en schelpdieren gekweekt voor een alsmaar groeiende markt.

Tegenwind

Momenteel hebben de aquacultuur, landbouw en havengerelateerde activiteiten echter te maken met sterke tegenwind. Dit heeft meerdere oorzaken. Zo zijn de visstanden aan het krimpen, worden meer eisen gesteld aan natuurbeheer en hebben visquota het verdienpotentieel van de sector sterk aangetast.

De positie van de landbouw in Nederland staat in zijn geheel onder druk. Van oudsher is dit een exportgerichte sector met een sterke kennisbasis. De prijs van arbeid en grond is in Nederland echter relatief hoog en opkomende economieën als Rusland en China beschikken over enorme arealen goedkope grond om te voorzien in de toenemende mondiale vraag naar agrarische producten. Deze florerende economieën tasten indirect ook de concurrentiepositie van de Nederlandse havens aan. Acht van de tien grootste havens ter wereld liggen inmiddels in China.

Water heeft de identiteit van Zeeland sterk beïnvloed. Een derde van het Zeeuwse oppervlak bestaat uit water. In de 17de eeuw voeren veel schepen van de Verenigde Oost-Indische Compagnie vanuit Zeeland naar het Oosten, wat Zeeuwse steden als Middelburg, Vlissingen, Veere en Zierikzee in die tijd veel welvaart bracht.

De karakteristieke blauwe golven in het Zeeuwse wapen staan symbool voor de con-

tinue strijd tegen het water. Ook passages in het Zeeuwse volkslied refereren eraan. De manier waarop Zeeuwen de watersnoodramp in 1953 doorstonden typeert het adagium 'Luctor et Emergo' (Ik worstel en kom boven) in Zeeland. De zinsnede refereert overigens niet aan de strijd tegen het water, maar aan de vastberadenheid van het Zeeuwse volk tijdens het conflict met Spanje in de 16de eeuw.

FOTO: RIES VAN WENDEL DE JOODE / HH

Zeeuwse mosselen en oesters zijn internationale begrip-
pen in de aquacultuur. In België – grootafnemer van dit
Zeeuwse exportproduct – klonken afgelopen augustus
stemmen voor een boycot omdat Nederland de uitdie-
ping van de Westerschelde alsmaar voor zich uit schuift.

Zeeland kampt ook intern met problemen. Zo is het de sterkst vergrijzende provincie tot 2025. Zeeland wordt als vestigingslocatie minder aantrekkelijk voor bedrijven en dreigt heel wat banen te verliezen als er geen toekomstbestendig beleid wordt ontwikkeld. Daarbij kent Zeeland een aantal vervuilende sectoren als de logistiek, landbouw en chemie, die hun CO₂-uitstoot moeten terugdringen.

Transitie

Er worden volop plannen gesmeed om de Zeeuwse economie een forse kwaliteitsimpuls te geven met een aantal majeure innovatieve projecten en gericht beleid.

Blueport Zeeland

Zeeland wil de omslag maken van kwantiteit naar kwaliteit. Zoals veel sectoren in Nederland moet ook de visserijsector de omschakeling maken van concurrentie op prijs en massa naar concurrentie op basis van kennis en innovatie. Duurzame vangst dient de visserijsector te behoeden voor een vroegtijdig einde. Om deze ontwikkeling te versnellen, heeft demissionair minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het concept van de *Blueport* in het leven geroepen. In regionale Blueports dient de hele visserijketen haar manier van ondernemen te veranderen. Zo maken innovaties in de primaire schakel binnendijkse kweek van onder meer zeetong en schelpdieren mogelijk. Verder moet er een systeem van duurzamevangst-certificering komen. Om ecologisch verantwoord te blijven ondernemen is ook hergebruik van afvalstromen in beeld.

Biopark Terneuzen

Er zijn slimme koppelingen in de landbouw nodig om de druk op het milieu te verminderen en concurrerend te blijven. Een goed voorbeeld is de ontwikkeling van Biopark Terneuzen in Zeeuws-Vlaanderen (zie ook *Geografie* maart 2008). Nabij Terneuzen wordt een glastuinbouwcomplex gekoppeld aan verschillende installaties die vervuilende stromen hergebruiken of zelfs omzetten in energie. Zo wordt CO₂ uit een fabriek hergebruikt om gewassen te telen en wordt afval uit de glastuinbouw omgezet in groene elektriciteit.

Biopark Terneuzen is zo succesvol dat Zeeuwse en Vlaamse partners het project grensoverschrijdend hebben doorontwikkeld met Europese, nationale en regionale subsidies. Dit gezamenlijke project heet Bio Base Europe. Aan Vlaamse zijde wordt onder aanvoering van de Universiteit Gent baanbrekend onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van biobrandstoffen. In Terneuzen is een opleidingscentrum in aanbouw om gekwalificeerd personeel op te leiden voor de biofabrieken van de toekomst. Ook in de chemiebranche wil men profiteren van deze ontwikkeling. Met agrarische restproducten kunnen bijvoorbeeld bioplastics worden gemaakt. Daarmee investeert Zeeland fors in de *biobased economy* en creëert het nieuwe impulsen voor de landbouw.

Nucleair Zeeland

Er wordt gefilosofeerd over een tweede kerncentrale bij Borssele – nu gesteund door recente uitspraken van het nieuwe kabinet – om te voorzien in de groeiende energiebehoefte. Er zijn plannen om een onderzoeksreactor uit Petten naar Zeeland te verhuizen en mbo- en hbo-opleidingen te ontwikkelen op het terrein van nucleaire technologie. Energie lijkt dus een nieuw speerpunt te worden van de Zeeuwse economie.

In een tijd van economische tegenwind werken de Zeeuwen, net als in de strijd tegen het water, eensgezind samen om hun provincie te versterken voor de 21ste eeuw. Zeeland is altijd bijzonder veerkrachtig gebleken. Bovendien lijkt er een *level playing field* te ontstaan, doordat concurrerende regio's evenzeer te maken hebben met de gevolgen van de economische crisis, stringente Europese wetgeving en demografische ontwikkelingen. Zeeuwse beleidsmakers werken daarom niet louter aan het vitaal houden van de regionale economie, maar trachten ook een koploperpositie te bereiken met een sterk accent op nieuwe energievormen in samenhang met het van oudsher sterke groen-blauwe hart. •

